

■ TRIBUNA POLITICA

L'agid social en las lingias grossas

DA HANSJÖRG TRACHSEL,
CUSSEGLIER GUVERNATIV

Adina puspè vegni discutà vehementamain en tut la Svizra davart ils custs da l'agid social, l'ultima giada dapi il «cas Hagenbuch» en il chantun Turgovia, tar il qual ils custs da plazzaments en chasas da dimora d'uffants e da giuvenils d'ina famiglia da fugitivs èn stads il tema.

Per part vegnan er vischnancas grischunas ch'èn tenor la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas competentas per l'agid social material sut in squitsch finanziel sch'ellas han d'ademplier lur obligaziuns. Però vegn quel mitigà fermamain en il Grischun grazia a la gulfaziun da finanzas.

Co è concepì l'agid social? La costituziun federala garantescha a tut ils umans che dimoran en Svizra in dretg d'agid en situaziuns da basegn sch'els n'avessan betg d'esser abels d'avair quità per sasezs. Quest dretg costituziunal che garantescha l'existenza furma sin plaun federal la basa la pli impurtanta per l'agid social, però senza fixar tge meds finanzials ch'èn necessari per in'existenza degna da l'uman. Quai vegn reglà en ils chantuns, en il Grischun tranter auter en la lescha davart l'agid social ed en la

lescha da sustegn. L'intent da l'agid social public è l'agid per gidar sasez e la promoziun da l'atgna responsabladad. El cumpiglia tant la cussegliaziun persunala sco er l'agid material e furma la garanzia fundametal materiala, promoiva l'indipendenza economica e persunala sco er l'integraziun sociala e professiunala. Las prestaziuns vegnan calculadas per mintga cas singul, en moda individuala e tegnend quint dal basegn cumprovà sco er da las relaziuns localas e persunalas.

Tenor las disposiziuns executivas vertentas èn decisivas en il Grischun – resguardond tshertas concretisaziuns e restricziuns – las directivas da la conferenza svizra da l'agid social (Cosas) per calcular l'agid social. Il minimum d'existenza tenor la Cosas è per exempel pli bass che quel tenor il dretg da scussiun u quel per retrair prestaziuns

supplementaras. La societad gida a purtar l'agid social en cas, en ils quals umans èn vegnids en difficultads senza lur culpa e vulan sa deliberar uschè svelto sco pussaivel da la dependenza dal sustegn statal per pudair manar lur vita puspè cun agens meds economics.

Auter vesi ora tar cas d'abus ch'ins chatta displaschaivlamain er tar l'agid social e che discreditessan tut quest sistem. En tals cas èsi necessari da prender sancziuns. Fatg è ch'i dat pussaivladads per reducir u schizunt per refusar l'agid social. Quellas èn però liadas a clerhas reglas da procedura che vegnan definidas dal dretg chantunal. Perquai èn las vischnancas dumandadas d'elavurar e da communitgar tut las decisziuns cun il quità duì, per ch'ina reducziun u ina refusa da l'agid social saja giuridicamain irreproschabla e poscia er vegnir fatga valair.

La discussiun davart la concepziun da l'agid social duai er vegnir manada, ma ella pretenda ina vista differenziada e cumplessiva. L'agid social na duai betg vegnir discredità pervia d'in pèr cas singuls, mabain duai ademplier er en l'avegnir sia funcziun sociopolitica impurtanta sco pitga centrala da la segirezza sociala.